

2023-03-16
S2023/01044 (delvis)**Socialdepartementet**Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att fördela medel, stödja ökad förskrivning av fysisk aktivitet på recept (FaR) samt att främja ökad följsamhet till förskrivna FaR

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att fördela 37 000 000 kronor till regionerna i enlighet med *bilagan* för att genomföra ändamålsenliga insatser som syftar till att öka dels förskrivningen av fysisk aktivitet på recept (FaR), dels öka följsamheten till förskrivna FaR.

De insatser som regionerna använder statsbidraget till ska komma alla vårdgivare på primärvårdsnivå tillgodo. Medlen till regionerna ska rekvireras från Socialstyrelsen utan ansökningsförfarande. Socialstyrelsen ska i samverkan med Folkhälsomyndigheten följa upp hur regionerna arbetar med insatserna gällande FaR. Socialstyrelsen ska följa upp och utvärdera satsningen och redovisa vad medlen har använts till avseende hur regionerna arbetar med insatserna.

Socialstyrelsen ska också stödja vårdgivarna i implementeringen och tillämpningen av FaR. Uppdraget omfattar även att följa upp i vilken utsträckning regionernas arbete med implementering och tillämpning leder till ökad förskrivning och ökad följsamhet. Socialstyrelsen ska även uppdatera myndighetens Nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor som bland annat omfattar rekommendationer till personer som är otillräckligt fysiskt aktiva. Socialstyrelsen ska också utveckla uppföljningen av FaR med särskilt fokus på ordinationsorsak.

I uppdraget ska Socialstyrelsen särskilt samverka med E-hälsomyndigheten, som samordnar regeringens satsningar på e-hälsa och som har ett särskilt

uppdrag rörande statligt digitalt stöd för FaR (S2023/01043). Socialstyrelsen ska också inhämta synpunkter från regionernas relevanta programområden (NPO), som leder kunskapsstyrningen inom sitt respektive område. Dialog ska också föras med Yrkesföreningar för fysisk aktivitet (YFA), samt med Folkhälsomyndigheten vid genomförande av uppdraget.

Regionerna som väljer att ta del av medlen ska senast den 29 februari 2024 lämna en redovisning till Socialstyrelsen av hur de har använt medlen. Socialstyrelsen får ange ytterligare administrativa villkor och villkor för återrapportering för statsbidraget. Sådana villkor ska utformas så att de inte medför en oproportionerlig administrativ börda för regionerna. Medel som regionerna inte har förbrukat eller använt i enlighet med villkoren för bidraget under perioden 1 januari 2023–31 december 2023 ska återbetalas till Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten ska senast den 31 maj 2024 lämna en samlad redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2023 använda 44 300 000 kronor. Av dessa medel ska 37 000 000 kronor fördelas till regionerna och 7 300 000 kronor får användas av Socialstyrelsen till kostnader för att stödja regionerna i implementeringen och tillämpning av FaR samt administrera och följa upp statsbidragets användning. Folkhälsomyndigheten får under 2023 använda 1 000 000 kronor för uppdraget.

Medlen ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2023 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 21 Fysisk aktivitet på recept. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2023.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2024 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Bakgrund

Fysisk aktivitet främjar en god hälsa, men är också viktigt för att förebygga och behandla sjukdomar. Fysisk aktivitet på recept (FaR) är en metod som har utvecklats i Sverige och som är ett användbart verktyg för hälso- och sjukvården.

Enligt Folkhälsomyndigheten använder alla regioner FaR i sin verksamhet, men antalet förskrivningar varierar mycket enligt primärvårdsdata som har inrapporterats till Socialstyrelsen. Det gäller både totala antalet FaR och antalet FaR per 1 000 besök i primärvården.

Det tycks också finnas stora skillnader i regionernas sätt att styra och stödja arbetet med FaR. De flesta har regionala styrdokument som omfattar FaR, men det varierar vilka utbildningsinsatser och kunskapsstöd som de riktar till verksamheterna. Många utbildningar kan betraktas som introduktionsutbildningar och det är få regioner som uppger att de har några påbyggnads- eller fördjupningsutbildningar.

Enligt Socialstyrelsens nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor bör hälso- och sjukvården erbjuda rådgivande samtal med eller utan tillägg av skriftlig ordination om fysisk aktivitet eller aktivitetsmätare. Det är möjligt att ordinera fysisk aktivitet även på andra sätt än med hjälp av metoden FaR.

Regelbunden fysisk aktivitet påverkar kroppens alla vävnader och flera studier visar ett samband mellan ökad fysisk aktivitet och minskad sjuklighet och för tidig död. Omkring 60 procent av den vuxna befolkningen i världen anses inte vara tillräckligt fysiskt aktiv för att upprätthålla en god hälsa. Fysisk inaktivitet är ett stort folkhälsoproblem även i Sverige då 42 procent av männen och 46 procent av kvinnorna inte anses vara tillräckligt fysiskt aktiva. När det gäller barn är 12 procent av flickorna och 17 procent av pojkarna tillräckligt fysiskt aktiva. Fysisk aktivitet har även positiv inverkan på den psykiska hälsan. Det är vanligt att äldre personer lider av psykisk ohälsa och fysisk aktivitet är en viktig del för att motverka det samt för att förebygga och bryta ofrivillig ensamhet och isolering. Flera målområden i folkhälsopolitiken syftar till att utveckla hälsofrämjande insatser i samhället, bland annat genom att skapa förutsättningar för att öka den fysiska aktiviteten i befolkningen. Fysisk aktivitet är en evidensbaserad effektiv

behandling av flera kroniska sjukdomar som medför få biverkningar eller risker.

FaR är en metod som hälso- och sjukvården kan arbeta med för att främja fysisk aktivitet i befolkningen. En viktig aspekt vid förskrivning av fysisk aktivitet är att stödja personens motivation. Det finns vetenskapligt stöd för att FaR fungerar som metod för att öka den fysiska aktiviteten. Genom FaR blir den fysiska aktiviteten en del av behandlingen och anpassas till patientens individuella förutsättningar och önskemål. Som grund för ordinationen använder man FYSS, vilken är en kunskapsbank om fysisk aktivitet och hälsa. eFYSS är delar av FYSS som är tillgängliga digitalt.

Folkhälsomyndigheten publicerade nyligen en rapport (2022) som beskriver regionernas arbete med metoden FaR utifrån styrning, ledning, utbildning, kunskapsstöd samt uppföljning. Rapporten visar att det finns stora variationer mellan regionerna i fråga om användandet av FaR liksom hur metoden är integrerad i stöd- och uppföljningssystem. Rapporten tar även upp hinder som behöver överkommas för den fortsatta implementeringen av FaR och för att hälso- och sjukvården ska bli mer jämlik.

Närmare beskrivning av uppdraget

Som en del i arbetet med att stödja användningen av FaR ska Socialstyrelsen uppdatera myndighetens Nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor, som omfattar ordination av fysisk aktivitet. Uppdateringen ska genomlysas det vetenskapliga stödet och säkerställa att rekommendationerna på området bygger på bästa tillgängliga kunskap.

Socialstyrelsen ska stödja implementeringen av aktuella rekommendationer och övrigt kunskapsmaterial som avser FaR. Stödet ska utformas efter målgruppernas behov och vara enkelt att omsätta i verksamheterna.

Socialstyrelsen ska utreda möjligheterna att utöka den nationella källan för ordinationsorsak till att också stödja de behov av information om en patients icke-farmakologiska ordinationer, som olika aktörer har. Utredningen ska också innefatta möjligheten till uppföljning på nationell nivå av icke-farmakologiska ordinationer och effekterna på hälsoutfall och övriga medicinska insatser, inbegripet farmakologiska åtgärder.

Folkhälsomyndigheten ska samverka med Socialstyrelsen i arbetet med uppföljningen av satsningen. Folkhälsomyndighetens ska särskilt stärka förutsättningarna för den långsiktiga uppföljningen av arbetet med FaR och i detta avseende utgå från folkhälsopolitikens åtta målområden och då med fokus på målområde 8, en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård. Förutsättningarna i genomförandet i regionerna utifrån styrning, ledning, utbildning, kunskapsstöd samt uppföljning är viktiga delar i en sådan uppföljning.

Regeringens ambition är att användningen av FaR ska vara jämlik över landet. För att långsiktigt öka användningen av och följsamheten till Fysisk aktivitet på recept beräknar regeringen att 75 000 000 kronor kommer att avsättas under 2024 och 100 000 000 kronor årligen fr.o.m. 2025, under förutsättning att riksdagen har anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Jakob Forssmed

Erika Borgny

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevisionen
Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/BA
Regeringskansliets förvaltningsavdelning/Ek
Socialutskottet
E-hälsomyndigheten
Folkhälsomyndigheten
Kammarkollegiet
Sveriges Kommuner och Regioner
Yrkesföreningar för fysisk aktivitet

Län	Befolkningsmängd 1 november 2022	Tilldelade medel
Blekinge	158 876	559 065
Dalarna	288 343	1 014 643
Gotland	61 167	215 239
Gävleborg	287 431	1 011 434
Halland	342 658	1 205 771
Jämtland	132 484	466 195
Jönköping	368 963	1 298 335
Kalmar	247 791	871 946
Kronoberg	204 257	718 755
Norrbottn	249 285	877 203
Skåne	1 413 080	4 972 454
Stockholm	2 437 158	8 576 059
Södermanland	302 473	1 064 365
Uppsala	400 070	1 407 797
Värmland	283 951	999 189
Västerbotten	276 136	971 689
Västernorrland	243 334	856 262
Västmanland	280 584	987 341
Västra Götaland	1 757 225	6 183 458
Örebro	307 656	1 082 604
<u>Östergötland</u>	<u>471 797</u>	<u>1 660 195</u>
Totalt	10 514 719	37 000 000

Folkmängden redovisas enligt den indelning i administrativa områden som gällde den 1 januari respektive referensår.

Senaste uppdatering:
20221209 08:00

Källa:
SCB
Officiell statistik

Databas:
Statistikdatabasen